

UNELE OBLIGAȚII ALE PROPRIETARULUI CIMITIRULUI ȘI ALE ADMINISTRATORULUI PREVĂZUTE DE LEGEA NR. 102/2014 ȘI HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 741/2016

Silviu-Dorin ȘCHIOPU

Abstract

The Romanian Law no. 102/2014 on cemeteries, human crematoriums and funeral services and the Government Decision no. 741/2016 for the approval of the Technical and Health Rules regarding the funeral services, burial, cremation, transport, exhumation and reburial of human corpses, cemeteries, human crematoriums, and also the professional criteria that must be met by the providers of funeral services, provide the owner of the cemetery and its administrator with a series of legal obligations. As such, this article aims to explore which obligations belong to the owner of the cemetery and which fall on the person who is the administrator of the cemetery, especially if the administrator is not also the owner of the cemetery.

Keywords: *cemetery, cemetery owner, cemetery administrator, legal obligations, de lege ferenda proposals.*

Legea nr. 102/2014¹, precum și Normele tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare², prevăd o serie de obligații în sarcina proprietarilor și a administratorilor de cimitire.

Potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, administratorul cimitirului este proprietarul acestuia sau cel care deține dreptul de administrare. Astfel, putem întâlni atât situația în care aceeași persoană are dubla calitate de proprietar și de

¹ *Legea nr. 102 din 8 iulie 2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare, publicată în M. Of. nr. 520 din data de 11 iulie 2014.*

² *Aprobate prin H.G. nr. 741 din 12 octombrie 2016, publicată în M. Of. nr. 843 din data de 24 octombrie 2016, numite în continuare *brevitatis causa* „Normele tehnice și sanitare”.*

administrator, cât și cazul în care administratorul cimitirului este o altă persoană decât proprietarul acestuia.

În prima ipoteză, proprietarul cimitirului va fi ținut la respectarea obligațiilor prevăzute atât pentru proprietar, cât și pentru administrator, în timp ce, în cea de-a doua ipoteză, proprietarul și administratorul fiind persoane distincte, obligațiile administratorului nu mai cad în sarcina proprietarului.

Proprietarul are, în primul rând, obligația realizării infrastructurii și a zonelor verzi din interiorul cimitirului, parcelarea, împrejmuirea și dotarea acestuia. Odată îndeplinită această obligație, proprietarul trebuie să întrețină și să mențină în funcțiune cimitirul. Potrivit art. 6 alin. (2) din Legea nr. 102/2014, cea din urmă obligație poate fi îndeplinită nu numai de proprietarul cimitirului, ci și de un operator economic, pe bază de contract.

Obligația realizării infrastructurii și a zonelor verzi din interiorul cimitirului, parcelarea și dotarea acestuia, este dezvoltată în cadrul art. 8 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, care impune ca, la înființarea cimitirului, proprietarul să asigure drumuri interioare și alei, o sală de ceremonii funerare, un spațiu tehnic care să asigure temperatura de până la 15°C, premergător ceremoniei funerare, o sursă de apă utilizabilă, WC-uri³, un spațiul amenajat corespunzător pentru depozitarea gunoiului⁴, precum și spații verzi, arbuști și copaci pe marginea drumurilor și aleilor⁵.

Sălile de ceremonii funerare în care are loc expunerea persoanelor decedate pot fi amplasate în incinta cimitirelor sau în afara acestora. În cazul celor amplasate în afara cimitirelor trebuie să se asigure o distanță de minimum 20 metri de clădirile de locuit. De asemenea, art. 28 alin. (2) din Normele tehnice și sanitare prevede că sălile de ceremonii funerare trebuie să fie prevăzute cu echipamente de climatizare, pentru asigurarea unei temperaturi ambientale de maximum 20°C în perioada anotimpului cald și trebuie astfel compartimentate pentru a asigura atât reducerea potențialelor riscuri epidemiologice, cât și intimitatea aparținătorilor.

În ceea ce privește sursa de apă „utilizabilă”, în punctul de vedere al Guvernului referitor la proiectul de lege privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare, s-a propus înlocuirea sintagmei „apă utilizabilă” cu „apă potabilă”⁶, propunere neînsușită de către legiuitor. Normele tehnice și sanitare prevăd însă la art. 23 alin. (1) lit. a) că proprietarul cimitirului trebuie să asigure o

³ Art. 23 alin. (1) lit. b) din Normele tehnice și sanitare precizează că grupurile sanitare pot fi: fie racordate la sistemul de canalizare, fie de tip latrină cu fosă septică vidanjabilă.

⁴ Normele tehnice și sanitare precizează în art. 23 lit. c) că spațiul special amenajat nu are drept unic scop depozitarea deșeurilor rezultate din activitatea cimitirului, ci și *colectarea selectivă* a acestora.

⁵ Obligația asigurării și întreținerii aleilor din incinta cimitirului, precum și a spațiilor verzi este prevăzută și în art. 23 lit. d) din Normele tehnice și sanitare.

⁶ A se vedea Guvernul României, *Punctul de vedere referitor la proiectul de lege privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare (Pl-x. 592/2009)* [01.03.2010], p. 5, pct. 10, disponibil la http://www.cdep.ro/caseta/2010/03/16/pl09592_pvg.pdf [consultat la data de 18.05.2018].

sursă de alimentare cu apă, cu specificația „apa potabilă” sau „apa nepotabilă”, după caz, astfel că rămâne la latitudinea proprietarului cimitirului dacă sursa de apă va fi potabilă sau nu.

În cazul cimitirelor închise în care nu se mai fac înmormântări⁷, proprietarul este obligat să asigure, potrivit art. 8 alin. (2) din Legea nr. 102/2014, doar WC-uri, spațiul amenajat corespunzător pentru depozitarea gunoii, precum și spații verzi, arbuști, copaci pe marginea drumurilor și aleilor. Prin urmare, proprietarul nu va mai fi obligat să asigure sala de ceremonii funerare, spațiul tehnic premergător ceremoniei funerare sau existența unei surse de apă utilizabile.

Lipsa obligației de a mai asigura o sursă de apă apare ca nefirească având în vedere obligația titularilor dreptului de proprietate, de concesiune sau de folosință a locurilor de înhumare de a amenaja și de a întreține aceste locuri și lucrările funerare aferente existente, asigurându-le un aspect cât mai îngrijit. De aceea, *de lege ferenda*, se impune menținerea obligației de a asigura o sursă de apă chiar și în cimitirele în care nu se mai fac înmormântări, cu atât mai mult cu cât menținerea în stare de neîngrijire a locurilor de înhumare și a lucrărilor funerare poate duce, potrivit art. 19 lit. b) din Legea nr. 102/2014, la retragerea dreptului de folosință asupra locurilor de înhumare.

Stabilirea contravalorii concesiunii locurilor de înhumare pe teritoriul cimitirului⁸, precum și a taxei pentru alte activități desfășurate de operatorii economici cade, de asemenea, în sarcina proprietarului cimitirului.

Nu în ultimul rând, potrivit art. 6 alin. (3) din Legea nr. 102/2014, proprietarul cimitirului este obligat să elaboreze regulamentul de organizare și funcționare a cimitirului. Pentru a asigura normei eficiența practică scontată, Consiliul Legislativ a sugerat completarea cu o nouă teză a II-a, care să fixeze un termen pentru îndeplinirea obligației instituite în sarcina proprietarului cimitirului, precum și data de la care acesta începe să curgă⁹. Această sugestie nu a fost reținută de către legiuitor, astfel că îndeplinirea acestei obligații nu beneficiază de nici un termen de grație.

În principiu, regulamentul de organizare și funcționare a cimitirului conține prevederi privind aspecte precum concesiunea locurilor de înmormântare,

⁷ Potrivit art. 9 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, dacă toate locurile de veci din cimitir ori dintr-o parte a acestuia au fost ocupate, iar acest lucru este stabilit printr-o expertiză de specialitate, administratorul cimitirului, după ce în prealabil aduce la cunoștință publică prin mijloacele de informare în masă această situație, poate declara cimitirul sau partea corespunzătoare din acesta închisă.

⁸ Potrivit art. 35 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, tariful pentru întreținerea cimitirului și a locurilor de veci nu poate fi modificat pe parcursul concesiunii decât în funcție de rata inflației sau dacă modificările legislative impun cheltuieli suplimentare.

⁹ A se vedea Consiliul Legislativ, *Aviz referitor la propunerea legislativă privind cimitirele și serviciile funerare*, p. 6-7, disponibil la <http://www.cdep.ro/proiecte/2009/500/90/2/cl592.pdf> [consultat la data de 18.05.2018].

în mormântările, exhumările și reîn mormântările, executarea și întreținerea lucrărilor funerare, obligațiile administratorului cimitirului etc.¹⁰

Anexa 4 la Normele tehnice și sanitare prevede că administratorul cimitirului depune la direcția de sănătate publică județeană/a municipiului București regulamentul de organizare și funcționare a cimitirului întocmit de „administratorul cimitirului”. Întrucât, potrivit art. 13 lit. b) din Legea nr. 24/2000¹¹, actul normativ în cauză, Normele tehnice și sanitare, întocmit pe baza unui act de nivel superior, respectiv Legea nr. 102/2014, nu poate contraveni principiilor și dispozițiilor acestuia, *de lege ferenda* se impune înlocuirea sintagmei „administratorul cimitirului” cu „proprietarul cimitirului”, aflându-ne evident în prezența unei lipse de corelare cu prevederile unui act normativ de nivel superior cu care se află în conexiune.

Administratorul cimitirului are, în primul rând, obligația de a respecta regulamentul de organizare și funcționare a cimitirului întocmit de proprietar. Totodată administratorul are obligația de a stabili următoarele reguli: cele privind prestarea serviciilor de înhumare, cele privind prestarea altor servicii de către operatori economici sau de persoane fizice autorizate, precum și cele de acces în cimitir și orarul de funcționare. Deși art. 14 alin. (2) lit. b) și d) pune stabilirea acestor reguli în sarcina administratorului, considerăm că nimic nu-l împiedică pe proprietar să le prevadă în regulamentul de organizare și funcționare a cimitirului, situație în care administratorul va trebui să respecte dispozițiile regulamentului, fără a le putea modifica.

Potrivit art. 13 din Legea nr. 102/2014, administratorul cimitirului este obligat să asigure, atunci când este nevoie, renovarea clădirilor, întreținerea și menținerea în funcțiune a infrastructurii din cimitir, precum și întreținerea zonelor verzi a căror suprafață inițial stabilită nu poate fi micșorată pentru crearea de noi locuri de înhumare.

În ceea ce privește întreținerea și menținerea în funcțiune a infrastructurii cimitirului, art. 14 din Legea nr. 102/2014 detaliază obligațiile administratorului. Astfel, acesta are obligația de a asigura: funcționarea și întreținerea sălii de ceremonii funerare, a spațiului tehnic premergător ceremoniei funerare și a întregii infrastructuri; efectuarea și păstrarea curățeniei, întreținerea drumurilor și a aleilor, dezapezirea acestora, colectarea și transportul gunoaielor; paza și ordinea în perimetrul cimitirului, precum și întreținerea împrejmuirilor cimitirului.

¹⁰ A se vedea, de exemplu, *Regulamentul privind organizarea și administrarea cimitirelor militare*, aprobat prin Ordinul nr. M.117 din 4 octombrie 2016, publicat în Monitorul Oficial nr. 854 din 27 octombrie 2016; *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea cimitirelor și a crematoriilor umane aflate sub autoritatea Consiliului local al Municipiului București*, aprobat prin H.C.G.M.B. nr. 303 din 7 noiembrie 2003 disponibil la adresa <http://accu.ro/formulare/regulament%20functionare.pdf> [consultat la data de 19.05.2018].

¹¹ *Legea nr. 24 din 27 martie 2000* privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în M. Of. nr. 260 din data de 21 aprilie 2010.

Administratorul cimitirului are și o serie de obligații relative la înhumări, precum asigurarea corectitudinii concesionărilor și a atribuirii locurilor de înhumare, organizarea preluării persoanelor decedate, deschiderea și închiderea cimitirului. Potrivit art. 21 din Legea nr. 102/2014 și art. 30 alin. (1) din Normele tehnice sanitare, tot administratorului cimitirului îi revine sarcina efectuării deshumărilor și reînhumărilor, cu respectarea normelor sanitare antiepidemice.

Pe lângă atribuirea locurilor de înhumare, potrivit art. 19 din Legea nr. 102/2014, administratorul are și obligația de a retrage dreptul de folosință a locurilor de înhumare atunci când titularului i se atribuie un alt loc de înhumare, în cazul în care locul de înhumare și lucrările funerare sunt lăsate în părăsire sau menținute în stare de neîngrijire pe o perioadă mai mare de 2 ani, precum și în cazul neplății taxelor în condițiile prevăzute de contract.

Obligația de a asigura servicii de relații cu publicul și informarea vizitatorilor revine, de asemenea, administratorului cimitirului. De exemplu, potrivit art. 15 alin. (4) din Legea nr. 102/2014 administratorul este obligat ca în timpul orelor de program să ofere informații persoanelor care se interesează despre locul de înhumare a unei persoane decedate.

Pentru a putea îndeplini obligația de informare, administratorului cimitirului îi revine sarcina de a asigura întocmirea și păstrarea unui registru de evidență. Acesta conține date precum ziua, luna, anul înhumării, datele de identificare a defunctului, adresa de la ultimul domiciliu, data decesului, numărul parcelei, al rândului și al locului de înhumare, numele și adresa persoanei care a comandat înhumarea și observații cu privire la tipul și lucrările locului de înhumare.

Deși legea nu precizează în mod expres, în cazul existenței unor lucrări funerare subterane, precum un cavou cu cripte, considerăm că administratorul trebuie să înscrie în registrul de evidență și în care criptă a fost înmormântat defunctul, mai ales atunci când numele persoanelor înmormântate în cavou nu este indicat pe fiecare criptă în parte, ci doar pe monumentul funerar suprateran.

Separat de acest registru, art. 23 alin. (2) din Normele tehnice și sanitare impune administratorului să păstreze o evidență a înhumărilor persoanelor decedate prin boli infecțioase, inclusiv a celor decedate prin boli infecțioase cu agenți infecțioși înalt patogeni¹². Această evidență este necesară întrucât Metodologia de încadrare a riscului infecțios pentru persoanele decedate cu boli infecțioase interzice deshumarea înainte de trecerea a 7 ani de la deces în cazul decedaților cu boli cu risc înalt de transmitere, cu excepția situațiilor prevăzute de reglementările în vigoare. Unica excepție care există este cea privind exhumarea cadavrelor în

¹² Pentru detalii privind încadrarea cauzelor decesului în categoria infecțiilor cu agent infecțios înalt patogen, a se vedea *Metodologia de încadrare a riscului infecțios pentru persoanele decedate cu boli infecțioase*, aprobată prin Ordinul nr. 1533 din 29 decembrie 2017, publicat în M. Of. nr. 40 din data de 16 ianuarie 2018.

vederea constatării cauzelor morții, care se poate realiza numai cu încuviințarea procurorului sau a instanței judecătorești.

Nu în ultimul rând, potrivit art. 14 alin. (2) lit. g) din Legea nr. 102/2014, administratorul cimitirului are obligația de păstra arhivă. În aceasta se depune, de exemplu, certificatul de îmbălsămare potrivit prevederilor capitolului 2 al anexei nr. 3 la Normele tehnice și sanitare.

În încheiere, semnalăm existența unui paralelism legislativ. Pe de o parte, art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 102/2014 prevede că, la înființarea cimitirului, proprietarul este obligat să asigure existența unei surse de apă utilizabile. Potrivit art. 36, încălcarea acestei obligații constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 500 lei la 1.000 lei, constatarea săvârșirii contravenției și aplicarea sancțiunii urmând a fi făcută de către Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor.

Pe de altă parte, art. 23 alin. (1) lit. a) din Normele tehnice și sanitare prevede că proprietarul cimitirului trebuie să asigure o sursă de alimentare cu apă. Potrivit art. 43 încălcarea acestei obligații constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 500 lei la 1.000 lei, constatarea săvârșirii contravenției și aplicarea sancțiunii urmând a fi făcută de către personalul de specialitate împuternicit al Inspecției sanitare de stat din cadrul Ministerului Sănătății și al direcțiilor de sănătate publică județene și a municipiului București.

Practic aceeași reglementare, sancționarea încălcării obligației proprietarului de a asigura o sursă de apă, este instituită în două acte normative, respectiv Legea nr. 102/2014 și Normele tehnice și sanitare emise pe baza și în executarea acestei legi, paralelism nepermis de art. 16 alin. (1) și (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Având în vedere cele de mai sus, *de lege ferenda* acest paralelism ar trebui înlăturat fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei într-o reglementare unică. Pentru o reglementare cuprinzătoare a acestui aspect, considerăm că prevederile Normelor tehnice și sanitare sunt mai ample, acoperind și ipoteza cimitirelor înființate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 102/2014.

Bibliografie

1. *Legea nr. 24 din 27 martie 2000* privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în M. Of. nr. 260 din data de 21 aprilie 2010.

2. Consiliul Legislativ, *Aviz referitor la propunerea legislativă privind cimitirele și serviciile funerare* [19.05.2009], disponibil la <http://www.cdep.ro/proiecte/2009/500/90/2/cl592.pdf> [consultat la data de 18.05.2018].

3. Guvernul României, *Punctul de vedere referitor la proiectul de lege privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare (Pl-x. 592/2009)* [01.03.2010], dispo-

nibil la http://www.cdep.ro/caseta/2010/03/16/pl09592_pvg.pdf [consultat la data de 18.05.2018].

4. *Legea nr. 102 din 8 iulie 2014* privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare, publicată în M. Of. nr. 520 din data de 11 iulie 2014.

5. *H.G. nr. 741 din 12 octombrie 2016* pentru aprobarea Normelor tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare, publicată în M. Of. nr. 843 din data de 24 octombrie 2016.

6. *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea cimitirelor și a crematoriilor umane aflate sub autoritatea Consiliului local al Municipiului București*, aprobat prin H.C.G.M.B. nr. 303 din 7 noiembrie 2003, document disponibil la adresa <http://accu.ro/formulare/regulament%20functionare.pdf> [consultat la data de 19.05.2018].

7. *Ordinul nr. M.117 din 4 octombrie 2016* pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și administrarea cimitirelor militare, publicat în Monitorul Oficial nr. 854 din 27 octombrie 2016.

8. *Ordinul nr. 1533 din 29 decembrie 2017* privind aprobarea metodologiei de încadrare a riscului infecțios pentru persoanele decedate cu boli infecțioase, publicat în M. Of. nr. 40 din data de 16 ianuarie 2018.